

VESTINGSTEDENROUTE ZUID-HOLLAND

TOUREN DOOR DE GESCHIEDENIS VAN NEDERLAND

Het begin van de Tachtigjarige Oorlog

Touren door de geschiedenis van Nederland: het begin van de Tachtigjarige oorlog.

De zeventien gewesten van de Nederlanden behoorden in de 16de eeuw tot het Habsburgse rijk van keizer Karel V. De provincies hadden hun eigen wetten en regels en wilden zo onafhankelijk mogelijk blijven. Karel V wilde echter meer macht. Hij wilde de Nederlanden laten meebetalen aan de vele oorlogen die hij voerde en tegelijkertijd wilde hij de onrust die de protestanten er zaaiden de kop indrukken. In 1555 deed Karel V afstand van de troon. Zijn zoon Filips II volgde hem op en zette de strenge politiek van zijn vader voort.

Het verzet tegen het beleid van Filips II werd steeds sterker. Om orde op zaken te stellen, stuurde Filips in 1567 zijn veldheer de hertog van Alva naar de Nederlanden. Voormalig stadhouders Willem van Oranje werd Alva's belangrijkste tegenstander. In 1568 begon met de Slag bij Heiligerlee officieel de Tachtigjarige Oorlog, ook wel de Opstand genoemd.

Brielle speelde in het begin van deze Opstand een belangrijke rol. Op zee begaven zich de beruchte Watergeuzen, met een kaperbrief van Willem. Zij vielen schepen aan die van en naar de Nederlanden voeren. Toen zij in 1572 geen toestemming meer kregen van de Engelse koningin Elizabeth I om aan te leggen in de Engelse havens, besloten de Watergeuzen naar Noord-Holland te varen. Een flinke storm had echter grote invloed op hun koers en op 1 april 1572 ging de vloot met onder meer kapitein Willem Blois van Treslong voor anker bij diens geboorteplaats Brielle. Blois van Treslong en aanvoerder van de Watergeuzen Lumey besloten Brielle in de naam van Oranje in te nemen, met succes. Met de inname van Brielle wonnen de Watergeuzen hun eerste slag op de Spanjaarden.

De inname van Brielle vormde een kantelpunt in de Tachtigjarige Oorlog, omdat vanuit Den Briel als een soort olievlek andere steden in meerdere gewesten zich aansloten bij de Opstand of door de Watergeuzen of troepen van Oranje werden veroverd. De inname van Den Briel kan daarom worden gezien als het begin van het onafhankelijke Nederland zoals we dat nu nog kennen.

Deze vestingstedenroute verkent het begin van de 80-jarige oorlog. Ontdek de verhalen van beroemde grote en kleine vestingsteden in Zuid Holland. Geniet van het mooie landschap en de bijzondere monumenten langs de gehele route. Elke stad maakte zijn eigen afwegingen en heeft zijn eigen verhaal.

Etappes

1. Van Gouda naar Woudrichem
2. Van Dordrecht naar Brielle

Hoe gebruik je dit boekje?

Deze route bestaat uit twee etappes. Elke etappe bestaat uit een kaart, routebeschrijving en informatie over de bezienswaardigheden die je onderweg tegenkomt.

Belangrijk! Zet bij elke nieuwe etappe je dagteller op nul.

De routebeschrijving is als volgt te gebruiken:

- **Km's totaal:** vermeldt de kilometerstand op de dagteller van de auto bij het betreffende routepunt.
- **Km's tussen afstand:** vermeldt de afstand in kilometers tussen de verschillende routepunten.
- **Routebeschrijving:** geeft aan wat voor actie ondernomen moet worden op het betreffende routepunt.
- **Straatnaam:** geeft aan op welke straat (weg, laan of iets anders) je zou moeten rijden op dat moment. Soms lopen straatnamen in elkaar over op een en dezelfde weg.
- **Plaats:** geeft aan door welke bebouwde kom van een dorp/stad je op dat moment rijdt.

De route online gebruiken? Ga naar www.vestingstedenroute.nl. Download dan de My Route-app of scan de QR-code voor Google Maps.

Sint-Janskerk, Gouda

Routebeschrijving openen in
Google Maps? Scan de QR-code!

Etappe 1 | Van Gouda naar Woudrichem | 74 km

Startpunt

Q-parking, Conventstraat, Gouda

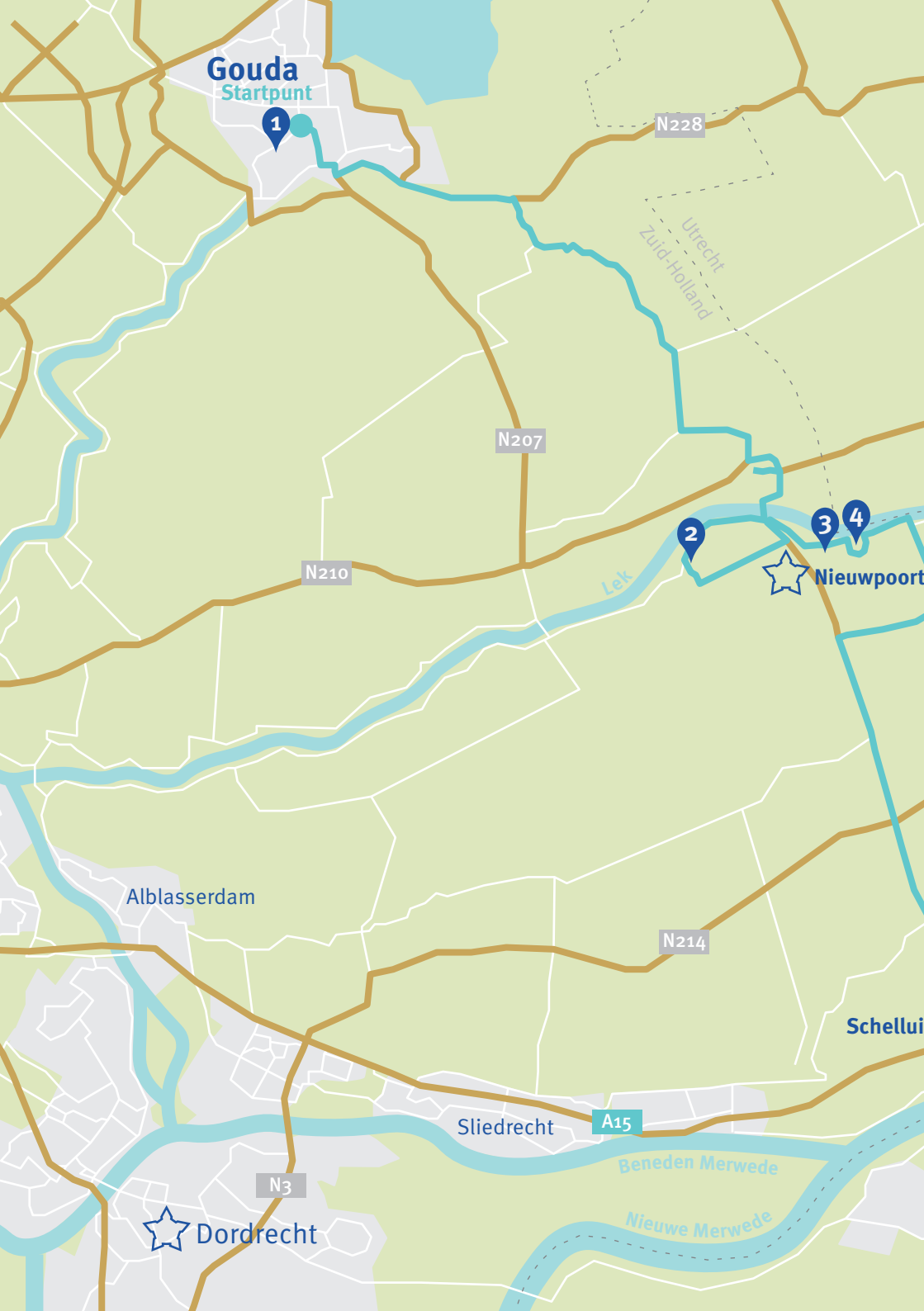
Tussenstops

Doelenplein, Schoonhoven
Het Hoofd, Nieuwpoort
Groenmarkt, Gorinchem
Slot Loevestein

Eindpunt

Visserij Museum, Arsenaal, Woudrichem

Gouda
Startpunt

1

N228

Utrecht
Zuid-Holland

N207

N210

Lek

2 3 4

Nieuwpoort

Alblasterdam

N214

Schellui

Sliedrecht

A15

Beneden Merwede

Nieuwe Merwede

N3

Dordrecht

Etappe 1 | Van Gouda naar Woudrichem

Legenda

Bezienswaardigheden

Route

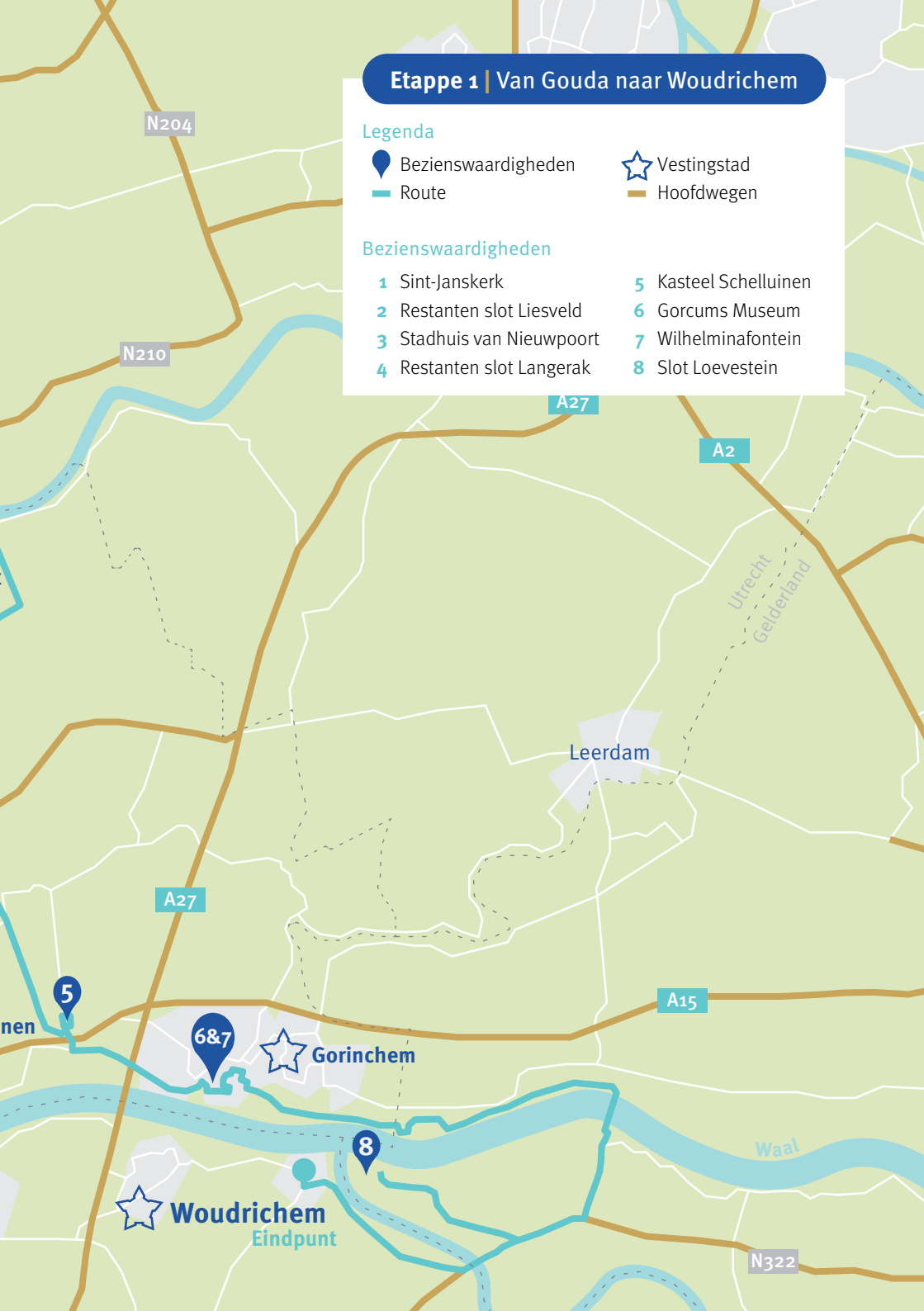

Vestingstad

Hoofdwegen

Bezienswaardigheden

1 Sint-Janskerk	5 Kasteel Schelluinen
2 Restanten slot Liesveld	6 Gorcums Museum
3 Stadhuis van Nieuwpoort	7 Wilhelminafontein
4 Restanten slot Langerak	8 Slot Loevestein

Gouda: in naam van Oranje doe open de poort

Gouda was in 1572 conservatief en trouw aan de Spaanse koning. Tegelijkertijd wilde de stad mensen niet om hun geloof te vervolgen, zoals door de koning werd opgelegd. In het voorjaar van 1572 liepen de gemoederen in Gouda hoog op. Willem van Oranje was al op 22 april 1572 in de veronderstelling dat Gouda zijn kant had gekozen, wat blijkt uit de brief die hij op die dag aan de stad had gestuurd. Het stadsbestuur wenste zich hieraan niet te branden en stuurde de brief ongeopend door naar de regering in Brussel. Op 21 juni 1572 staat voor de Goudse Kleiwegpoort een klein legertje soldaten onder leiding van jonkheer Adriaan van Swieten. De mannen zijn op pad gestuurd door niemand minder dan Willem van Oranje. Zij moeten Hollandse steden overhalen de zijde van de prins te kiezen. Van Swieten had medestanders in Gouda. Zij kwamen overeen dat voor het aanbreeken van de dag, op 21 juni, Van Swieten en zijn mannen de Gouwestad zouden worden binnengelaten aan de Kleiwegspoort. En zo gebeurde het ook: binnen een oogwenk waren de prinsgezinden meester van de situatie in de stad. Gouda telde toen 10.000 inwoners, terwijl het Geuzenlegertje bestond uit niet meer dan 250 man. Na de verovering van Gouda wordt Van Swieten gouverneur en baljuw van de stad. Hij overlijdt in 1584 en wordt begraven in de Sint-Janskerk.

1 De Sint-Janskerk

De Sint-Janskerk heeft een lengte van maar liefst 123 meter en is de langste kerk van Nederland. Tevens is de kerk wereldberoemd om haar Goudse Glazen. Deze gebrandschilderde ramen, vooral uit de Middeleeuwen en de Renaissance, tonen je afbeeldingen uit de Bijbelse en vaderlandse geschiedenis.

Museum Gouda

De route (Zet je dagteller op 0,0)

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
0,0	0,0	START Vanuit P-garage, rechtsaf, blijf op Conventstraat	Gouda
0,1	0,1	Links aanhouden naar Houtmansgracht, Ri. "Doorgaand verkeer"	
0,3	0,2	Einde weg linksaf naar Lange Tiendeweg	
0,4	0,1	Op kruising rechtsaf naar Fluwelensingel	
1,1	0,7	Einde weg linksaf naar Goejanverwelledijk	
1,2	0,1	Rechtsaf naar Haastrechtsebrug / Schoonhovenseweg	
1,5	0,3	Neem op de rotonde afslag 3 naar Provincialeweg West / N228	
5,5	4,0	Neem op de rotonde afslag 1 naar Grote Haven / Amaliahof / Bredeweg	Haastrecht
6,6	1,1	Weg vervolgen naar West-Vlisterdijk	
10,9	4,3	Rechtsaf naar Fransekade	Vlist
12,5	1,6	Einde weg linksaf naar Opweg	
13,9	1,4	Rechtsaf naar Vlisterweg	Schoonhoven
14,5	0,6	Neem op de rotonde afslag 3 naar G.J. van Heuven Goedhartweg / N210	
15,4	0,9	Neem op de rotonde afslag 1 naar Lopikerplein / Lopikersingel	
15,5	0,1	Rechtsaf naar Wal / Doelenplein	
15,8	0,3	Rechtsaf naar Doelenplein. Parkeren voor bezoek aan Schoonhoven	

› Je bent aangekomen in **Schoonhoven**

Schoonhoven

Schoonhoven werd in 1572 door de Geuzen veroverd op de Spanjaarden. Drie jaar later probeerden de Spanjaarden de stad met succes terug te veroveren. Dat leidde tot het Beleg van Schoonhoven. In 1577 gaf de nieuwe Spaanse landvoogd, Don Juan van Oostenrijk, het gewest Holland op en kwam Schoonhoven definitief in handen van de opstandelingen van Willem van Oranje. Vanaf de 17e eeuw ontwikkelde Schoonhoven een bloeiende ambachtelijke zilverindustrie en werd daardoor dé zilverstad van de noordelijke Nederlanden. Een bezoek aan het Zilvermuseum is dan ook een ‘must’ als je in Schoonhoven bent.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
16,1	0,1	Na stop op Doeplein terug rijden. Linksaf naar Wal	
16,2	0,1	Op kruising linksaf naar Lopikerstraat / Lopikersingel	
16,6	0,4	Neem op de rotonde afslag 1 naar G.J. van Heuven Goedhartweg / N216	
17,4	0,8	Neem veerpont over de Lek Ri. Gelkenes	
17,5	0,1	Rechtsaf naar Schoonhovenseveer / Gelkenes, Ri. “Groot Ammers”	
19,7	2,2	Linksaf naar Liesveld	

› Links van je zie je **Slot Liesveld**

Restanten slot Liesveld 2

Tussen Nieuwpoort en Groot-Ammers zijn de restanten van slot Liesveld te zien. Begin juli 1572 diende het slot tijdelijk als logies voor enkele vendels Watergeuzen uit Brielle die via Dordrecht naar Gouda werden gestuurd. Voor hun aankomst vluchtte de heer van Liesveld, Erik II van Brunswijk, weg: hij was trouw aan Filips II. Het bezit werd verbeurd verklaard. Via de Staten van Holland kwam het slot in 1600 in bezit van de Nassaus. Daardoor mag onze huidige koning zich nu nog baron van Liesveld noemen.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
19,8	0,1	Rechtsaf naar Haarsteeg	
20,1	0,3	Linksaf naar Wilgenweg	
22,2	2,1	Einde weg linksaf naar Provincialeweg, N216	
23,0	0,8	Ga rechtsaf naar Veersedijk / Hoogstraat	Nieuwpoort
24,1	1,1	Linksaf naar Buitenhaven, Ri. "P-'t Hooft"	
24,3	0,2	Rechtsaf naar Het Hoofd om te parkeren voor bezoek aan Nieuwpoort	

› Je bent aangekomen in **Nieuwpoort**

Achterzijde stadhuis Nieuwpoort

Nieuwpoort

In 1572 was het stadje Nieuwpoort zich enigszins aan het herstellen na een periode van regionale strijd en wateroverlast door overstromingen. De militaire ontwikkelingen gingen tot 1574 aan Nieuwpoort voorbij. Na de inname van Brielle verklaarden de steden Gorinchem en Dordrecht hun trouw aan Willem van Oranje. Om weerstand te bieden aan de oprukkende Spanjaarden, gelastte de voorlopige Staten-Generaal, in vergadering in Dordrecht bijeen, in 1574, de inundatie van de Alblasserwaard. Het omliggende gebied tussen Nieuwpoort en Gorinchem werd op grond van militaire overwegingen onder water gezet. Nieuwpoort zelf bleef door de wat hogere ligging, droog, maar de oogsten en de handel hadden zwaar te lijden. Ook had het stadje te lijden onder oorlogshandelingen als brandstichting en vernielingen.

Stadhuis van Nieuwpoort 3

Nieuwpoort dankt de huidige vorm met de wallen en bastions, de beer in het oostelijke dijklichaam en de grachten, aan de ligging in dit waterrijke gebied. Het Stadhuis op de Dam is op grond van militaire overwegingen, gebouwd op de inundatiesluis. Een wandeling door het stadje en een bezoekje aan het Museum Nieuwpoort zijn zeer de moeite waard.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
24,3	0,0	Na bezoek omkeren, einde weg linksaf naar Buitenhaven	
24,4	0,1	Op kruising linksaf naar Hoogstraat / Lekdijk	
24,8	0,4	Rechtsaf naar Julianastraat	
25,1	0,3	Linksaf naar Dillenburgstraat	
25,2	0,1	Einde weg Rechtsaf naar Wilhelminastraat	
25,2	0,0	Linksaf naar Willem de Zwijgerstraat	
25,3	0,1	Einde weg linksaf naar Van den Boetzelaerlaan / Slotplein	
25,4	0,1	Op splitsing rechts aanhouden op Slotlaan	

› Links van je zie je **Slot Langerak**

4 Restanten slot Langerak

Als je de Lekdijk vervolgt richting Langerak is de locatie van voormalige slot Langerak te zien. De contouren zijn in het park aangegeven.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
25,7	0,3	Einde weg rechtsaf naar Lekdijk	
26,4	0,7	Rechtsaf naar Wielweg	
28,3	1,9	Einde weg rechtsaf naar Melkweg	
29,7	1,4	Neem op de rotonde afslag 3 naar Nieuwpoortseweg / N216	
36,4	6,7	Neem op de rotonde afslag 2 naar Provinciale weg / N216	
38,7	2,3	Neem op de rotonde afslag 2 naar Zandkade	
39,4	0,7	Neem op de rotonde afslag 3 naar Zandkade	Schelluinen
39,5	0,1	Links aanhouden naar Voordijk	
39,5	0,0	Rechtsaf naar Kerkplein	

› Je passeert **Kasteel Schelluinen**

Kasteel Schelluinen 5

In 1546 liet Jan Snouck de buitenplaats Schelluinderberg bouwen. Als rijk man bekleedde hij in het zestiende-eeuwse Gorinchem veel bestuursfuncties. Hij was schepen en burgemeester en in 1572 een van de Heilige Geestmeesters die zorgden voor het uitdelen van voedsel aan Gorcumse armen. In juli 1572 werd hij namens de stad afgevaardigd naar de Eerste Vrije Statenvergadering in Dordrecht. Op deze vergadering werd Willem van Oranje gepresenteerd als de plaatsvervanger stadhouder van landsheer Filips II in Holland, Zeeland en Utrecht. In de vergadering spraken de aanwezigen de wens uit voor vrijheid van godsdienst. Jan Snouck overleed in 1585. De Jan Snouckstraat in het dorp is naar hem vernoemd.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
39,6	0,1	Linksaf naar Kerkweg	
39,8	0,2	Linksaf naar Vlietstraat	
40,0	0,2	Einde weg linksaf naar Voordijk	
40,2	0,2	Houd rechts aan naar Zandkade	
40,4	0,2	Neem op de rotonde afslag 2 naar Zandkade	
40,4	0,0	Na rotonde links aanhouden naar Zandkade	
40,8	0,4	Na brug links aanhouden naar Nieuwe Wolpherensedijk	
41,7	0,9	Links aanhouden naar Nieuwe Wolpherensedijk VRW	

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
42,0	0,3	Neem op de rotonde afslag 2 naar Nieuwe Wolpherensedijk	
42,3	0,3	Neem op de rotonde afslag 2 naar Nieuwe Wolpherensedijk	Gorinchem
43,9	1,6	Neem op de rotonde afslag 1 naar Korte Brug / Westwagenstraat	
44,0	0,1	Rechtsaf naar Pompstraat	
44,3	0,3	Linksaf naar Torenstraat / Zusterhuis	
44,5	0,2	Links parkeren op Groenmarkt voor tussenstop in Gorinchem en/of bezoek Gorcums Museum	

› Je bent aangekomen in **Gorinchem**

6 Gorcums Museum

Het Gorcums Museum bevindt zich midden in het hart van de stad, in het negentiende-eeuwse, voormalige stadhuis aan de Grote Markt. Het Gorcums Museum biedt een podium voor kunst, cultuur, design en historie. Maak hier kennis met de Martelaren van Gorcum in de bredere context van de lokale geschiedenis en het verhaal van Gorcum. Ontdek naast de doorlopende en wissel-tentoonstellingen ook de kunstuitleen, museumwinkel en restaurant 't Oude Stadthuys.

De Lingeaven, Gorinchem

Gorinchem/Gorcum

Gorcum is een oude vestingstad waarvan de contouren nog steeds goed herkenbaar zijn. De aanleg van deze moderne vestingwerken werd gestart in 1572. Sinds 2021 is Gorcum Unesco Werelderfgoed. Gorcum werd in de zomer van 1572 ingenomen door dezelfde Geuzen die eerder Brielle bevrijd hadden. Een aantal katholieke geestelijken werd gevangen genomen. Ze werden mishandeld en opgesloten. Na enige dagen werden ze per schip via Dordrecht naar Brielle vervoerd. In zowel Dordrecht als Brielle werden ze wederom vernederd en gemarteld, om hen te bewegen afstand te doen van hun katholieke geloof. Op 9 juli 1572 werden 19 geestelijken in een turfschuur bij een klooster iets buiten de stadsmuren van Brielle opgehangen. Deze geestelijken werden al snel bekend als de Martelaren van Gorcum. In 1867 werden ze door Paus Pius IX heilig verklaard, waardoor Brielle door de emanciperende rooms-katholieke kerk tot een belangrijk bedevaartsoord werd gemaakt. Over de hele wereld zijn katholieke parochies naar de Martelaren vernoemd. Jaarlijks vindt in Brielle op of rond 9 juli de Nationale Bedevaart plaats. In Gorcum is het Stedelijk Museum voor een belangrijk deel gewijd aan de Martelaren van Gorcum en hun tragische lot vanwege hun religieuze overtuiging.

7 Wilhelminafontein

Sinds 1898 pronkt de Wilhelminafontein op de Grote Markt voor het museum. In het verleden was deze markt de plek waar, ook in de zestiende eeuw, misdadigers werden terechtgesteld. Achter het museum torent de protestantse Grote Kerk, die deze naam kreeg na de reformatie. In de nasleep van het Beleg van Gorinchem in de negentiende eeuw raakte de kerk in verval en werd grotendeels afgebroken. Nog in diezelfde eeuw werd een nieuw schip tegen de nog bestaande vijftiende-eeuwse klokkentoren gebouwd.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
44,5	0,0	Vanaf Groenmarkt linksaf naar Achter de Kerk	
44,6	0,1	Einde weg rechtsaf naar Kruisstraat / Haarstraat	
45,0	0,4	Linksaf naar Arkelstraat	
45,0	0,0	Op kruising rechtsaf naar Korenbrugstraat / Blauw Torenstraat	
45,2	0,2	Rechtsaf naar Keizerstraat	
45,5	0,3	Linksaf naar Burgstraat / Dalembolwerk / Dalemsedijk	
46,1	0,6	Rechtsaf naar Dalemsedijk / Merwededijk / Waalwijk	Dalem
49,4	3,3	Weg langs Fort Vuren vervolgen op Waaldijk	Vuren
54,3	4,9	Einde weg rechtsaf naar Waaldijk	
54,5	0,2	Rechtsaf naar Veerdam	

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
54,7	0,2	Neem veerpont naar Brakel	
55,1	0,4	Einde weg linksaf naar Waaldijk	
55,2	0,1	Ga scherp rechtsaf naar Kooihoek	Brakel
55,5	0,3	Rechts aanhouden naar Burgemeester Posweg, Ri. "Geissen"	
57,2	1,7	Neem op de rotonde afslag 1 naar Van Heemstraweg / N322	
59,0	1,8	Rechtsaf naar Afsluitdijk, Ri. "Slot Loevestein"	
59,1	0,1	Rechtsaf naar Schouwendijk / Munnikens Maaskade, Ri. "Slot Loevestein"	
63,0	3,9	Parkeren op P-plaats voor bezoek aan Slot Loevestein (6 min. lopen)	

› Je bent aangekomen bij **Slot Loevestein**

63,0	0,0	Rij vanaf P-plaats terug naar Munnikens Maaskade / Schouwendijk	
66,8	3,8	Einde weg rechtsaf naar Afsluitdijk, N322	
67,0	0,2	Voeg in op Van Heemstraweg / N322 VRW	
67,7	0,7	Weg vervolgen over de Wilhelminasluis	Scheiding Maas en Waal
68,4	0,7	Neem op de rotonde afslag 1 naar Maasdijk / Hoge Maasdijk / Acacialaan	Giessen / Rijswijk / Woudrichem
73,4	5,0	Rechts aanhouden naar Burgemeester v.d. Lelystraat	
73,6	0,2	Rechtsaf naar Koepoortstraat	
74,0	0,4	Rechtsaf naar Arsenaal	
74,1	0,1	FINISH Parkeren op P-plaats voor bezoek aan Woudrichem en/of bezoek aan Visserijmuseum	

Veerdienst Gorinchem

Woudrichem/Woerkum

Vanuit Gorcum is het eenvoudig met de veerpont de Merwede over te steken naar het mooie Brabantse vestingstadje Woudrichem, ook wel Woerkum genaamd, en een bezoek te brengen aan Slot Loevestein. Woerkum is in 1572 ook al overgelopen naar de Geuzen, maar diezelfde Geuzen staken een jaar later het stadje in brand. De Staten van Holland en Willem van Oranje keren zich eind 1572 tegen de opperbevelhebber van de Watergeuzen, Lumey. Men kan zijn harde lijn tegen katholieken niet waarderen. Hierbij wordt Lumey zelfs tijdelijk gevangen gezet. Als reactie hierop worden in Woudrichem huizen van burgers die katholiek zijn gebleven in brand gestoken.

8 Slot Loevestein

Slot Loevestein is uiteraard vooral bekend door de befaamde jurist Hugo de Groot (Grotius), die in de boekenkist ontsnapte. Hij was in het slot opgesloten omdat ook hij in de politieke strijd in de eerste decennia van de 17e eeuw de kant van Oldenbarnevelt koos, de zijde die het onderspit delfde tegen Prins Maurits.

Dordrecht

Routebeschrijving openen in
Google Maps? Scan de QR-code!

Etappe 2 | Van Dordrecht naar Brielle | 80 km

Startpunt

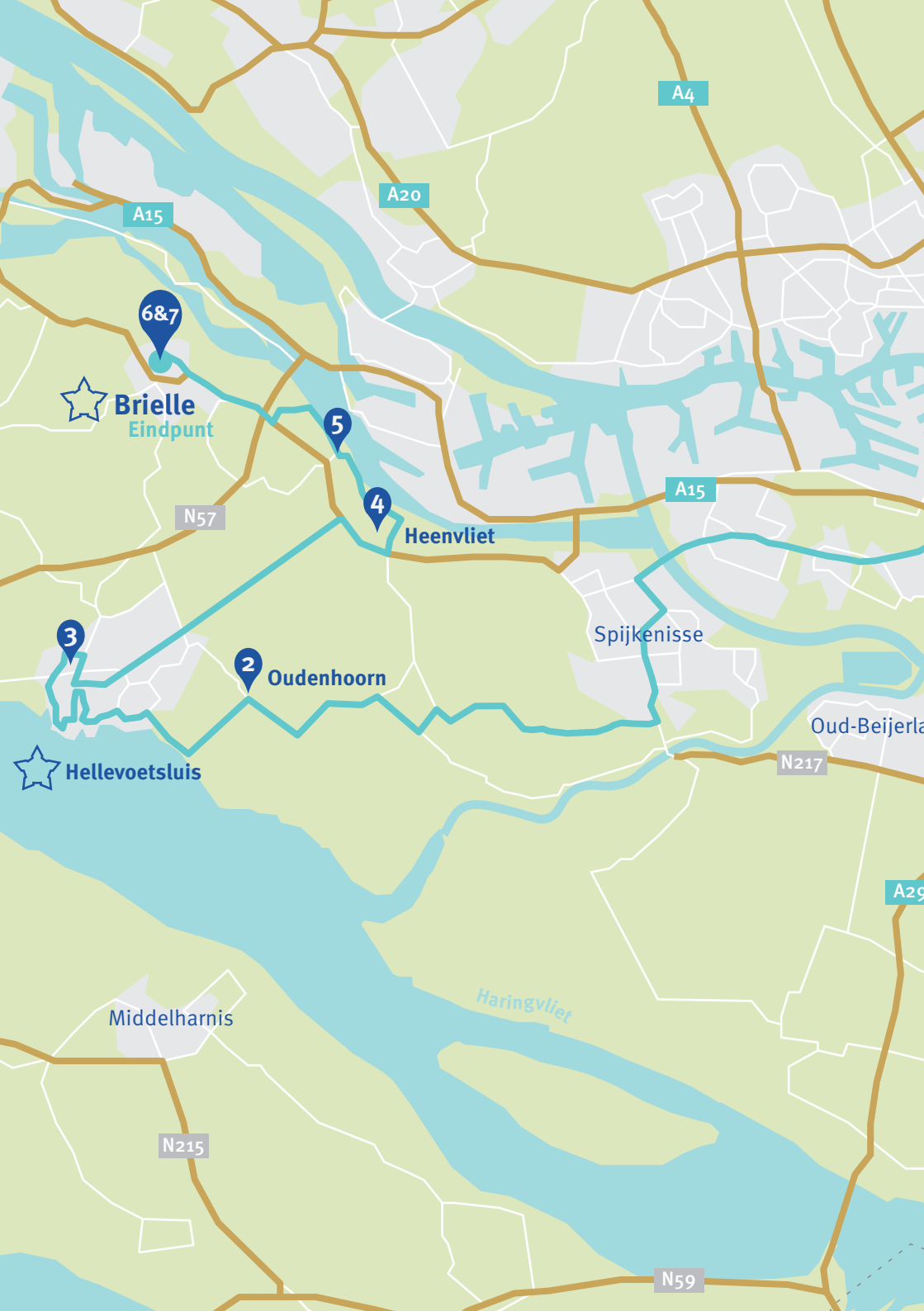
Q-Parking “Drievriendenhof”, Korte Kolfstraat, Dordrecht

Tussenstops

Restaurant aan de Stompaardseplas, tussen Simonshaven en Zuidland
Museumschepen, Timmer Werf, Hellevoetsluis

Eindpunt

Thoelaverweg, Brielle

A4

A15

A20

6&7

Brielle
Eindpunt

5

N57

4

Heenvliet

A15

3

Hellevoetsluis

2

Oudenhoorn

Spijkenisse

Oud-Beijerland

N217

Middelharnis

Haringvliet

A29

N215

N59

Etappe 2 | Van Dordrecht naar Brielle

Legenda

Bezienswaardigheden

Route

Vestingstad

Hoofdwegen

Bezienswaardigheden

- 1 Hof van Holland
- 2 Oudenhoorn
- 3 Nieuw-Helvoet
- 4 Heenvliet
- 5 Zwartewaal
- 6 Verschillende herinneringen aan de 80-jarige oorlog
- 7 Historisch Museum den Briel

Rotterdam

A20

Barendrecht

A15

Oude Maas

1

Dordrecht
Startpunt

N217

A16

Hollands Diep

Cultuurtuin Dordrechts Museum

Dordrecht

Dordrecht is de oudste stad van Holland (eind twaalfde eeuw) en heeft nog steeds een prachtig historisch centrum. De stad heeft in de Tachtigjarige Oorlog een cruciale rol gespeeld. In juni 1572 vond hier met instemming van opstandelingenleider Willem van Oranje de Eerste Vrije Statenvergadering plaats waaraan een 12-tal bevrijde steden deelnamen. In die vergadering werden belangrijke afspraken gemaakt over de samenwerking in de oorlog tegen de Spanjaarden en over de gezamenlijke houding ten opzichte van de Spaanse koning Filips II.

1 Hof van Holland

In het Hof van Holland is een prachtige permanente voorstelling en expositie over de Eerste Vrije Statenvergadering die zonder toestemming van de Spaanse koning tot stand kwam, te bezichtigen. Dordrecht staat natuurlijk ook symbool voor de godsdiensttwisten binnen de protestantse kerk aan het begin van de 17e eeuw en de politieke strijd tussen Prins Maurits en raadspensionaris (een soort toenmalige minister-president) Johan van Oldenbarnevelt. Het schitterende Dordts Museum is o.a. gewijd aan de rijke kunsthistorie en vermaarde kunstschilders uit Dordrecht.

De route (Zet je dagteller op 0,0)

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
0,0	0,0	START Vanuit Q-Parking "Drievriendenhof", Korte Kolfstraat	Dordrecht
0,0	0,0	Rechtsaf naar Vest	
0,3	0,3	Einde weg linksaf naar Johan de Wittstraat	
0,3	0,0	Neem op de rotonde afslag 1 naar Spuiboulevard	
1,0	0,7	Weg vervolgen op Achterhakkers / Wilgenbos	
1,5	0,5	Weg vervolgen op Dokweg	
1,8	0,3	Linksaf naar Weeskinderendijk Beneden	
2,3	0,5	Einde weg rechtsaf naar Hugo de Grootlaan / Brugweg	

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
3,9	1,6	Neem op de rotonde afslag 1 naar Karel Doormanlaan	Zwijndrecht
4,1	0,2	Op kruising linksaf naar Stationsweg	
4,4	0,3	Einde weg rechtsaf naar Koninginneweg	
4,8	0,4	Neem op de rotonde afslag 3 naar Burgemeester Jansenlaan	
5,6	0,8	Links aanhouden naar Burgemeester Jansenlaan	
5,9	0,3	Neem op de rotonde afslag 1 naar Burgemeester Jansenlaan / Bootjessteeg	
6,2	0,3	Ga op kruising linksaf naar Langeweg	
7,5	1,3	Neem op de rotonde afslag 2 naar Langeweg op de rotonde	
8,8	1,3	Linksaf naar Langeweg	
11,3	2,5	Neem op de rotonde afslag 1 naar Waalviaduct / Stationsweg	Barendrecht
12,5	1,2	Neem op de rotonde afslag 3 naar Boezemweg	
13,3	0,8	Neem op de rotonde afslag 2 naar Leedeweg	
13,6	0,3	Neem op de rotonde afslag 2 naar Leedeweg	
14,4	0,8	Neem op de rotonde afslag 2 naar Kilweg	
15,0	0,6	Neem op de rotonde afslag 2 naar Kilweg	
16,3	1,3	Neem op de rotonde afslag 3 naar Carnisser Baan	
16,9	0,6	Neem op de rotonde afslag 2 naar Carnisser Baan	
17,5	0,6	Neem op de rotonde afslag 2 naar Carnisser Baan	

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tus- sen afstand	Routebeschrijving	Plaats
18,3	0,8	Neem op de rotonde afslag 2 naar Carnisser Baan	
19,2	0,9	Neem op de rotonde afslag 2 naar Carnisser Baan	
19,8	0,6	Neem op de rotonde afslag 1 naar Carnisser Baan	
20,3	0,5	Neem op de rotonde afslag 1 naar Rhoonse Baan	
21,0	0,7	Neem op de rotonde afslag 2 naar Rhoonse Baan	
21,1	0,1	Neem op de rotonde afslag 2 naar Rhoonse Baan	
22,1	1,0	Neem op de rotonde afslag 1 naar Rhoonse Baan	
23,5	1,4	Neem op de rotonde afslag 2 naar Rhoonse Baan	Rhoon
23,8	0,3	Neem op de rotonde afslag 1 naar Rivierweg	
24,1	0,3	Op kruising linksaf naar Groene Kruisweg / N492	
28,9	4,8	Neem op de rotonde afslag 2 naar Groene Kruisweg, S102	
29,4	0,5	Neem op de rotonde afslag 2 naar Groene Kruisweg, S102	
31,6	2,2	Linksaf naar Schenkelweg	Spijkenisse
32,6	1,0	Rechtsaf naar Ruwaard van Puttenweg	
33,3	0,7	Linksaf naar Hekelingseweg	
33,5	0,2	Neem op de rotonde afslag 2 naar Hekelingseweg	
33,8	0,3	Links aanhouden naar Hekelingseweg	

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
34,0	0,2	Op kruisig rechtdoor naar Hekelingseweg	
35,8	1,8	Neem op de rotonde afslag 1 naar Westdijk / Garsdijk	Simonshaven

› Je rijdt door **Simonshaven**

40,8	1,5	Linksaf voor tussenstop bij De Pannen-koekenbakker Zuidland . Na stop terugrijden	
42,3	1,5	Einde weg linksaf naar Nieuwe Veerdam	
42,8	0,5	Volg bocht naar rechts naar Stationsweg	Zuidland
43,5	0,7	Op kruising linksaf naar Beeldsweg	
44,3	0,8	Op kruising rechtsaf naar Kerkweg	
44,5	0,2	Rechts aanhouden naar Kerkweg VRW	
45,3	0,8	Linksaf naar Haasdijk / Ruigendijk	

Simonshaven

Simonshaven is vernoemd naar heer Simon van Marckenburg, die in 1305 toestemming kreeg van zijn broer – de heer Nicolaas van Putten – om de polder te bedijken en een haven aan te leggen. Aan de rand van het dorp, waar de Schuddebeursedijk, de haven en de sluis van de 's Landswatering samenkomen, staat het vroegere Blokhuis, een militair verdedigingswerk dat door de Staten van Holland in 1605 is gebouwd.

Wachthuis uit de 80-jarige oorlog van de Staatse soldaten. In heel Voorne werden dit soort wachthuizen gebouwd. Dit is nog een zeldzaam oorspronkelijk exemplaar.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
47,8	2,5	Rechtsaf naar Dorpsweg	
49,0	1,2	Op kruising rechtdoor naar Dorpsweg	Oudenhoorn

› Je rijdt door **Oudenhoorn**

49,2	0,2	Einde weg rechtsaf naar Ring	
49,3	0,1	Linksaf naar Ring, om de Pro Patria kerk heen	
49,5	0,2	Op splitsing rechts aanhouden naar Dorpsweg	

2 Oudenhoorn

Op de kaart van Jan Potter (1576) is 't Horens Veer duidelijk te zien op een uitstekende punt van de Zeedijk. Hier vertrokken en arriveerden veerdiensten op Sommeldijk en via Flakkee kon verder worden gereisd naar Zeeland. De Hoornse Hoofden vormden daarmee een belangrijk onderdeel in het transitie van goederen, personen en nieuws tussen Holland en Zeeland. Het is zeer waarschijnlijk dat het bericht over de inname door de Watergeuzen via Oudenhoorn is verspreid. Door de militaire activiteiten op de Maas zal het scheepvaartverkeer daar immers goddeels hebben stilgelegd. Het zou ook niet voor het eerst zijn dat een veerman een boodschap doorgaf die de geschiedenis zou veranderen. De mare verspreidde zich en op 6 april was Vlissingen de volgende die zich bij de Opstand aansloot.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
49,7	0,2	Op kruising rechtsaf naar Eeweg	
51,8	2,1	Rechts aanhouden naar Zeedijk	
53,4	1,6	Einde weg linksaf naar Ebstroom / Plataanlaan	Hellevoetsluis
54,3	0,9	Linksaf naar Vlasakkerlaan / Stationsweg	
55,3	1,0	Einde weg rechtsaf naar Kanaalweg Westzijde	
55,6	0,3	Linksaf naar Glacisweg	
56,0	0,4	Linksaf naar Glacisweg	
56,2	0,2	Op kruising linksaf naar Brielsestraatweg / Opzoomerlaan en ga door de Brielse Poort	
56,4	0,2	Rechtsaf naar Dokweg	
56,5	0,1	Op Timmer Werf voor parkeren i.v.m. bezoek aan (oude) marineschepen: Museumschepen 'Buffel', 'Noord Hinder' en 'Bernisse'	

› Je bent aangekomen in **Hellevoetsluis**

Hellevoetsluis

Bij aanvang van de Tachtigjarige Oorlog was de Hellevoetse Sluifs niet meer dan een plek waar de achterliggende polders hun overvloedige water op het Haringvliet loosden. Op het moment dat de Tachtigjarige Oorlog eindigde, was de afwateringsgeul veranderd in een Admiraliteitshaven waar de Hollandse oorlogsvloot overwinterde en in onderhoud lag. Het ontstaan van de vesting Hellevoetsluis is een direct gevolg van de inname van Brielle door de Watergeuzen. Hun vloot werd omgevormd tot de voorloper van de

marine, waarna de Staten van Holland een geschikte haven voor de oorlogsschepen zocht. Dat werd de Hellevoetse Sluijs, waar een grote haven werd uitgegraven die in oktober 1621 werd opgeleverd.

Sindsdien was dit de plek waar schepen elk jaar werden uitgerust: de masten, zeilen en tuigage werden aangebracht, en de ruimen gevuld met enorme hoeveelheden voedsel, bier en water. Admiralen als Maarten Tromp en Michiel de Ruyter waren hier vaak te vinden. Diverse historische gebeurtenissen hadden Hellevoetsluis als decor: Piet Heijn arriveerde er in 1629 met de zilvervloot, in 1667 vertrok de vloot voor een aanval op de Engelse oorlogshaven Chatham en keerde terug met het Engelse vlaggenschip The Royal Charles als trofee. In 1688 bereidde Willem III voor de rede zijn invasievloot voor om vervolgens richting Engeland te varen en er de troon op te eisen.

Diverse musea en kwaliteitshoreca maken Hellevoetsluis tot een prima tussenstop.

Stadhuis Hellevoetsluis

Vesting van Hellevoetsluis

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
56,5	0,0	Na bezoek terugrijden naar Dokweg	
56,6	0,1	Rechtsaf naar Opzoomerlaan / Gallasplein	
57,1	0,5	Einde weg rechtsaf naar Oostzanddijk	
57,3	0,2	Rechts aanhouden over brug naar Haerlemmerstraat	
57,3	0,0	Na brug linksaf naar Westkade / Dijkplein / Nieuwe Zeedijk	
59,3	2,0	Neem op de rotonde afslag 1 naar Amnesty Internationallaan	
59,6	0,3	Linksaf naar Smitsweg	
59,8	0,2	Einde weg rechtsaf en direct weer linksaf naar Smitsweg	
60,1	0,3	Op kruising rechtdoor naar Smitsweg	
60,2	0,1	Linksaf naar Ring	

➤ Rechts van je zie je **Kerk Nieuw Helvoet**

3 Nieuw-Helvoet

Een van de eerste slachtoffers van de Watergeuzen was Hendrik Boogaard. Hij had als pastoor van Nieuw-Helvoet enige reputatie opgebouwd door zijn geloofsijver, geleerdheid en vergevingsgezindheid voor de in zijn ogen dwalende protestanten. Een ander punt waardoor hij opviel was dat hij ondanks het celibaat de vader zou zijn van in ieder geval zes kinderen. Hij wordt nu vooral herinnert als de pastoor die vanwege zijn trouw aan het katholieke geloof door de mannen van Lumey werd opgepakt en op Paaszondag 6 april in Brielle werd opgehangen. Zijn naam leeft in Nieuw-Helvoet sinds november 1959 voort als straatnaam en als Katholieke basisschool die op 12 december 1964 met 94 kinderen van start ging.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
60,3	0,1	Einde weg rechtsaf naar Smitsweg	
60,3	0,0	Op kruising linksaf naar Moriaanseweg West	
61,1	0,8	Einde weg rechtsaf naar Rijksstraatweg	
61,6	0,5	Neem op de rotonde afslag 3 naar Amnesty Internationallaan	
62,0	0,4	Neem op de rotonde afslag 2 naar Amnesty Internationallaan	
62,5	0,5	Neem op de rotonde afslag 2 naar Amnesty Internationallaan	

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
62,8	0,3	Linksaf naar Kanaalweg Westzijde	
69,2	6,4	Rechtsaf naar Groene Kruisweg, N218	
70,5	1,3	Op kruising linksaf naar Verdouwenhoeck	Heenvliet

› Je rijdt door **Heenvliet**

71,0	0,5	Rechtsaf naar Korte Welleweg, langs de Ruïne van Kasteel Ravesteyn	
71,1	0,1	Einde weg rechtsaf naar Branderf	
71,1	0,0	Linksaf naar Markt / Vissersdijk / Wieldijk	
72,9	1,8	Over brug weg vervolgen naar Bernissedijk	
74,6	1,7	Op kruising scherp rechtsaf naar Kadeplein / Havenkade	Zwartewaal

› Je rijdt door **Zwartewaal**

Heenvliet **4**

Verscholen tussen het groen staat Ruïne Ravesteijn. Volgens de overlevering zouden de Spanjaarden op 5 april 1572 dit kasteel hebben verwoest uit woede nadat ze ontdekten dat de Watergeuzen hun schepen in brand hadden gestoken. Waarschijnlijker is, dat de Watergeuzen al op 4 april het kasteel in de as hebben gelegd. De eigenaar was immers Maximiliaan van Cruyningen, die koningsgezind was.

5 Zwartewaal

De Spaansgezinde Boussu was na het vertrek van Willem van Oranje aangesteld als stadhouder van Holland. Zodra hem het nieuws van de inname door de Watergeuzen bereikte, nam hij maatregelen. Diezelfde nacht vertrok Boussu met tweehonderd soldaten naar Maaslandsluis, waar ze in de vroege ochtend van woensdag 2 april arriveerden. Daar wachtte hij op de versterkingen die op 4 april arriveerden. De Spaanse troepen vorderden Vlaardingse vissersschepen en voeren op 5 april met laag tij de Maas over, waarna ze deels in Heenvliet, deels in Zwartewaal aan land kwamen. Vervolgens trokken de Spanjaarden naar Brielle, maar de Watergeuzen bleken goed bewapend, zodat ze meer tegenstand ontmoetten dan ze hadden verwacht. Zo beschikten de Watergeuzen over kanonnen en de Spaanse troepen niet. Bovendien hakte de timmerman Rochus Meeuwiszoon een sluisje open, zodat het water de polder Nieuwland binnen stroomde. De Spaanse troepen besloten zich terug te trekken.

Een groep Watergeuzen was echter tijdens de slag om Brielle per schip naar de Bernisse gevaren om de transportscheepjes van de Spanjaarden te verwoesten. Een deel van de schepen staken ze in brand, andere maakten ze lek of lieten ze afdrijven. De Spanjaarden zagen zich daardoor gedwongen via de Hoeksche Waard en Dordrecht naar Rotterdam te reizen. Boussu bleef nog tot 7 april in Zwartewaal alvorens hij onverrichterzake het eiland verliet.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
74,8	0,2	Links aanhouden naar Noordeinde / Maasdijk	
77,0	2,2	Op kruising rechtsaf naar Groene Kruisweg, N218	

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
78,1	1,1	Neem op de rotonde afslag 2 naar Groene Kruisweg, N218	
79,4	1,3	Neem op de rotonde afslag 1 naar Thoelaverweg/Oostdam/ Kaaistraat	Brielle
79,6	0,2	Sla linksaf naar het parkeerterrein aan de Thoelaverweg. FINISH. Hier kunt u parkeren voor een bezoek aan Brielle. Vanaf het parkeerterrein loopt u door de stadspoort zo de vesting in.	

Verschillende herinneringen aan de 80-jarige oorlog 6

In de prachtig bewaarde vestingstad Brielle zelf zijn behalve meer dan 400 rijksmonumenten, nog verschillende herinneringen aan de Tachtigjarige Oorlog te vinden, zoals het 1 April Monument, het Asyl met het standbeeld van de Nymph, de Sint-Catharijnekerk waar Willem van Oranje voor de derde maal trouwde.

Brielle

In deze stad – toendertijd Den Briel genoemd – werd de koningsgezinde vroedschap op 1 april 1572 voorgoed verdreven door de Watergeuzen. De innname van de stad zelf was niet zo heroïsch. Het Spaanse garnizoen was in november 1571 teruggetrokken door de Hertog van Alva en naar Utrecht gestuurd. Het lukte een Spaans legertje op 5 april 1572 niet om Den Briel

terug te veroveren. Door de dappere Brielse timmerman werd een sluis geopend, waardoor de oostelijke polder Nieuwland onder water kwam te staan. Brielle werd daarmee de eerste blijvend bevrijde stad in Holland. En vanuit Brielle begon de kentering in de Tachtigjarige Oorlog. Diverse andere steden in Holland en Zeeland en andere gewesten werden door de Geuzen ingenomen of liepen over naar de opstandelingen onder aanvoering van Willem van Oranje. Op het Brielse stadswapen staat het trotse motto “Libertatis Primitiae”, oftewel Eersteling der Vrijheid.

7 Historisch Museum den Briel

Dit museum is gevestigd in het voormalige stadhuis, stadswaag en stadsgevangenis. Hier vindt de bezoeker veel informatie over de Tachtigjarige Oorlog. Ook de Brielse zeehelden Maarten Hzn Tromp, Witte de With en Philips van Almonde worden gepresenteerd.

Dat Brielle ook een veel bezochte bedevaartplaats is, met een indrukwekkende Bedevaartkerk met zijn relieken van de Martelaren van Gorcum, is minder bekend. Voor het verhaal achter deze zwarte bladzijde uit de Brielse geschiedenis is het bezoeken van deze kerk en de achtergelegen Ommegang zeer de moeite waard.

Langepoort, Brielle

Nieuwe Haven, Dordrecht

Met dank aan onze partners:

Met dank aan de deelnemende gemeenten: Brielle, Gorinchem, Gouda, Hellevoetsluis en Nieuwpoort

© Vereniging Nederlandse Vestingsteden

Beeld: Lenie Tabbernee

Deze route is met zorg samengesteld. De juistheid van de gegevens is aan verandering onderhevig. Indien de informatie onjuistheden lijkt te bevatten, kan de uitgever daarvoor geen aansprakelijkheid aanvaarden.

Facebook: Vestingstedenroute
Website: Vestingstedenroute.nl